

Informácia o nových legislatívnych úpravách účinných od 1. marca 2016

Ochrana zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci

Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 99/2016 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci, ktorá vstúpila do platnosti 1. marca 2016, priniesla oproti predchádzajúcej vyhláške MZ SR č. 544/2007 Z. z. viacero zmien a doplnení, ktoré majú zabezpečiť jednoznačnú aplikáciu legislatívnych ustanovení v zákone č. 355/2007 Z. z., napr.

- aplikovanie optimálnych a prípustných teplôt sa vzťahuje len na vnútorné prostredie,
- stanovuje sa vzťah medzi dlhodobou únosnou záťažou a únosným časom práce,
- stanovujú sa podmienky únosnej záťaže na pracoviskách, kde nie je možné dodržať prípustné tepelné podmienky (§ 3 ods. 3),
- nestanovuje sa maximálna hodnota prípustnej teploty pre triedu práce 3 a 4, lebo na tieto triedy sa aplikujú limity pre dlhodobu a krátkodobu únosný čas práce (tab. č. 1 až 15 prílohy č. 3) a pod.

Objektivizácia faktorov tepelno-vlhkostnej mikroklímy

Vzhľadom na meniace sa klimatické podmienky, najmä s ohľadom na stále častejšie sa vyskytujúce extrémne teploty vyhláška umožňuje pri ochrane zdravia zamestnancov vykonávajúcich činnosti vo vonkajšom prostredí (podľa §4, ods. 1) využívať **informácie z meteorologického spravodajstva** ako aj **hodnoty získané orientačným meraním**. Orientačné merania je možné robiť akýmkoľvek bežným teplomerom, na ktorom sa zhodnú zamestnávateľ a zástupcovia zamestnancov. Tieto údaje je však možné využívať **len pre operatívne vykonávanie ochranných a preventívnych opatrení, nie na vyhlasovanie rizikových prác**.

Dlhodobu a krátkodobu únosný čas práce

Pri prekročení prípustnej teploty na vnútornom pracovisku a na iných (najmä vonkajších) pracoviskách počas mimoriadne teplých dní zamestnávateľ musí vykonať príslušné ochranné a preventívne opatrenia. Čas práce sa musí upraviť tak, aby bol dodržaný najmä dlhodobu a krátkodobu únosný čas práce. **Ochranné a preventívne opatrenia však zamestnávateľ musí vykonávať aj vtedy, ak teploty ešte nedosahujú hodnoty oprávňujúce k stanoveniu režimu dlhodobu a krátkodobu únosného času práce**, pretože **samotné prekročenie prípustnej teploty je už dôvodom aj na vykonávanie ďalších opatrení podľa prílohy č. 3** (posun začiatku pracovnej zmeny, striedanie/rotácia zamestnancov, klimatizácia alebo nútené vetranie a pod.). Uvedené opatrenia sú len príklady (teda nie je to úplný zoznam) a vykonávajú sa iba tie z vymenovaných opatrení, ktoré sú odôvodnené a vykonateľné v daných podmienkach a majú ochranný a preventívny účinok na zdravie zamestnancov pred záťažou teplom a chladom pri práci.

Stanovenie **dlhodobu a krátkodobu únosného času práce** sa realizuje podľa tabuliek č. 1 až 15 prílohy č. 3. V prípade iných vstupných parametrov, než aké sú uvedené v týchto tabuľkách (iná vlhkosť, prúdenie vzduchu či vlastnosti odevu) nová vyhláška umožňuje výpočet dlhodobu a krátkodobu únosného času práce podľa normy STN 7933.

Dodržiavanie dlhodobu a krátkodobu únosného času práce sa zabezpečuje **striedaním práce a odpočinku**. Dĺžka pracovného cyklu a prestávok, ako aj počet prestávok sa stanovuje podľa vzorca uvedeného v prílohe č. 3. Výnimkou je, ak sú dlhodobu únosný čas práce (τ_{sh}) a krátkodobu únosný čas práce (τ_{max}) vyjadrené rovnakou hodnotou - vtedy sa výpočet nepoužije a samotnú pracovnú zmenu tvorí len jeden pracovný cyklus.

Prevádzkový poriadok a posudok o riziku

Vyhláška MZ SR č. 99/2016 Z. z. prináša oproti predchádzajúcej právnej úprave **náležitosti posudku o riziku a prevádzkového poriadku**. Na rozdiel od posúdenia rizika, ktoré je potrebné urobiť vždy ak sú zamestnanci na pracovisku exponovaní zdrojom tepla alebo chladu z technologických dôvodov a na vonkajších pracoviskách za mimoriadne teplých alebo mimoriadne chladných dní, prevádzkový poriadok je zamestnávateľ povinný vypracovať a predložiť na schválenie príslušnému orgánu verejného zdravotníctva **len ak posúdenie rizika preukáže záťaž teplom alebo chladom**.

Každý zamestnávateľ, ktorého predmetom činnosti je práca vo vonkajšom prostredí, musí vypracovať posudok o riziku, ktorého výsledkom je plán riadenia rizika a deklarovateľ, ako zabezpečí ochranu zdravia zamestnancov v tých dňoch, kedy dosiahnu úroveň mimoriadne teplého dňa.

Práca vo vonkajšom prostredí

Aj keď podľa novelizovanej vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. v znení vyhlášky MZ SR č. 98/2016 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií **je práca dlhodobo vykonávaná vo vonkajšom prostredí počas teplého, resp. počas chladného obdobia zaradená do kategórie práce 2**, je potrebné vykonať posúdenie rizika z dôvodu identifikovania možných rizík a z nich vyplývajúcich ochranných a preventívnych opatrení. **K posúdeniu rizika pre prácu vo vonkajšom prostredí však nie je potrebné požadovať vykonávanie akreditovaných meraní**, najmä pri sezónnom vykonávaní prác. **Pri dlhodobej práci vykonávanej celoročne vo vonkajšom prostredí je vzhľadom na premenlivý charakter klimatických podmienok počas celého roku možné práce zaradiť do 2. kategórie** aj bez preukazovania hodnôt tepelnovlhkostnej mikroklímy.

Pitný režim

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pre zamestnancov pitný režim tak, aby zamestnancom bolo v dostatočnom množstve umožnené dopĺňanie tekutín a minerálnych látok stratených pri práci.

Pri záťaži teplom je základom poskytovanie pitnej vody na mieste výkonu práce. V legislatívou stanovených prípadoch (§7 ods. 4) je súčasťou pitného režimu aj podávanie minerálnych nápojov. Minerálne nápoje zamestnávateľ poskytuje zamestnancovi, ktorý **dlhodobo vykonáva prácu zaradenú do triedy 1b až 4, ak sú splnené podmienky pre skrátenie času práce podľa § 4 ods. 2 (rizikové práce) alebo ak zamestnanec vykonáva dlhodobú prácu na vonkajšom pracovisku počas mimoriadne teplých dní**.

Minimálne množstvo poskytovaných tekutín je uvedené v prílohe č. 4 vyhlášky. Ak teplota pracovného prostredia presahuje maximálnu hodnotu t_0 pre danú triedu práce, nie je potrebné ďalej zvyšovať odporúčané množstvo tekutín nad hodnotu, ktorá je daná pre maximálnu hodnotu t_0 .

V prípade poskytovania minerálnych nápojov sa odporúča podávanie stredne mineralizovaných vôd (500 až 1 500 mg/l), pričom **minerálna voda by mala tvoriť aspoň polovicu odporúčanej dávky tekutín; druhú polovicu odporúčanej dávky by mala dopĺňať pitná voda**.

Nápoje, ktoré zamestnávateľ poskytuje zamestnancom v rámci pitného režimu, majú mať primerané uhrádzajúce a občerstvujúce vlastnosti. Musia byť zdravotne neškodné, majú mať vhodné chuťové vlastnosti a teplotu. Majú obsahovať čo najmenej cukru (do 6 %), pretože sladké nápoje zvyšujú pocit smädu a nemali by obsahovať ani malé množstvo alkoholu.

Kategorizácia prác z hľadiska zdravotných rizík

Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 98/2016 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií, ktorá vstúpila do platnosti 1. marca 2016 (novela vyhlášky), priniesla najmä zosúladenie novej vyhlášky MZ SR č. 99/2016 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci s kritériami na určenie kategórie práce pri záťaži teplom a záťaži chladom pri práci. Je vykonávacím predpisom zákona č. 355/2007 Z. z.

Novela vyhlášky sa týka predovšetkým kritérií na určovanie kategórie práce pri záťaži teplom a chladom pri práci, ako aj niektorých ďalších vybraných faktorov práce a pracovného prostredia na základe poznatkov z aplikačnej praxe v takom (minimálnom) rozsahu zmien, ktoré nevyžadovali novelizáciu súvisiacich právnych predpisov (nariadení vlády, resp. vyhlášok).

Optické žiarenie - lasery

Vypustenie podmienky „spôsobu používania“ v kategórii 2 a 3. Doterajšia prax preukázala, že nie je možné špecifikovať spôsob používania laserov z hľadiska zasiahnutia priamym alebo odrazeným lúčom, rozhodujúce je technické zabezpečenie.

Biologické faktory

Legislatívno-technická úprava – zmenená vetná spojka v kategórii 4 z dôvodu jednoznačného znenia ustanovenia.

Psychická pracovná záťaž

Na základe poznatkov z aplikačnej praxe sa pri kategorizácii prác vypustilo kritérium subjektívneho posudzovania práce z hľadiska psychickej pracovnej záťaže zamestnancami. Tak ako pri iných faktoroch práce a pracovného prostredia bude kritériom kategórie práce posudzovaný faktor podľa charakteristík práce a pracovného prostredia, bez subjektívnych názorov zamestnancov.

Subjektívne posudzovanie práce z hľadiska psychickej pracovnej záťaže zamestnancami zostáva súčasťou posúdenia psychickej pracovnej záťaže podľa prílohy č. 5 bod B k vyhláške č. 542/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci, ale nebude kritériom určenia kategórie práce.

Záťaž teplom

Text upravený v súlade s vyhláškou MZ SR č. 99/2016 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci. Vzhľadom na rozdielne kritériá je rozdelený obsah zvlášť pre záťaž teplom pri práci a zvlášť pre záťaž chladom pri práci. Kategória práce pre záťaž teplom pri práci sa bude určovať pri tepelnej záťaži z technológie, pričom rozhodujúcim kritériom bude únosnosť času práce. Práca dlhodobo vykonávaná vo vonkajšom prostredí počas teplého obdobia sa zaraďuje do kategórie práce 2.

Na základe poznatkov z aplikačnej praxe bolo doplnené, či ide o práce dlhodobo vykonávané na vnútornom pracovisku alebo na vonkajšom pracovisku, pretože pre verejnosť nie je táto skutočnosť vždy jednoznačná. Väčšina pracovísk s tepelnou záťažou z technológií je vnútorných, ale vyskytujú sa aj pracoviská s tepelnou záťažou z technológie, ktoré nie sú vnútorné.

Záťaž chladom

Text upravený v súlade s vyhláškou MZ SR č. 99/2016 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci. Kritériá určovania kategórie práce sú ustanovené zvlášť pre záťaž chladom pri práci. Kategória práce sa bude určovať pri záťaži chladom z technológie; práce spojené so striedaním veľkých teplotných rozdielov boli preradené do kategórie práce 2. Práca dlhodobo vykonávaná vo vonkajšom prostredí počas chladného obdobia sa tiež zaraďuje do kategórie práce 2.

Na základe poznatkov z aplikačnej praxe bolo doplnené, či ide o práce dlhodobo vykonávané na vnútornom pracovisku, alebo či ide o práce dlhodobo vykonávané na vonkajšom pracovisku.

Vypracoval: Odbor preventívneho pracovného lekárstva

Aktualizované: 30.03.2016